

Martti Siisiäinen

Uudet yhdistykset ja intressien representaatio

Johdanto

Tässä artikkelissa tarkastelen uusia suomalaisia rekisteröityjä yhdistyksiä intressien (re)presentoijina. Empiirinen aineisto koskee pääosiltaan jyväskyläläisyhdistyksiä. Artikkelini pohjautuu siltä osin keskeisesti tutkimukseen "Kolmas sektori ja innovaatiot Jyväskylässä" (ks. Siisiäinen 2002; Hänninen ym. 2003). Kiinnostukseni kohteena ovat uusien yhdistysten erityispiirteet ja niiden ja vanhojen yhdistysten väliset erot sekä se, mitä noiden erojen analysoinnin perusteella voidaan sanoa yhteiskunnan organisoituneen intressirakenteen muutoksien luonteesta.

Representaatioproblematiikka on kiinnostava yhdistystutkimuksessa useassa mielessä. Ensiksikin yhdistykset syntyvät "edustamaan" potentiaalisia intressejä, kun taas esimerkiksi pitkään sosiologista yhdistystutkimusta hallinneessa pluralismiteoretisoinnissa – samoin kuin uudessa amerikkalaisessa sosiaalisen pääoman tutkimuksessa – "todellisina intresseinä" on pidetty vain organisoituneita eli yhdistysmuotoisia intressejä (ks. Siisiäinen 1986; 2003a). Toiseksi, Suomessa yhdistysten jäsenet antavat viimeistään rekisteröintivaiheessa yhdistykselleen nimen, joka voidaan käsittää intressin representaationa (vrt. Pekonen 1991). Yhdistyksen edustama ja sen intressin viittauskohteena toimiva ilmiö tehdään tutuksi nimeämällä se yhdistysnimien kokonaisuuden muodostaman, enemmän tai vähemmän selkeästi strukturoituneen lingvistisen järjestelmän perustalta.

Yhdistys voidaan määritellä vähintään kolmen henkilön vapaaehtoiseksi yhteenliittymäksi, jonka perustana on yhteinen intressi, ja joka on (periaatteessa) valtiosta riippumaton, ei tähtää pääasiallisesti taloudelliseen voittoon ja jonka jäsenten enemmistö on kiinnittynyt siihen vapaaehtoisuuden eikä palkkatyösuhteen sitein (vrt. Sills 1968; Siisiäinen 1986). Yhdistykset syntyvät (potentiaalisten) jäsenten välisistä vuorovaikutusprosesseista, joissa osallisille hahmottuu käsitys yhteisistä intresseistä. Yhdistyksen synnyttää (potentiaalisten) jäsenten kommunikaatio ja päätöksenteko sen toteutumismuotona. Vuorovaikutuksella on ehtonsa, jotka määrittävät erilaisia todennäköisyyksiä ja onnistumisen mahdollisuuksia erilaisiin intresseihin kiinnittyville yhdistysdiskursseille (ks. Siisiäinen 1986).

Systeemiteoreettisin käsittein yhdistysmuodostusta voidaan kuvata autopoieettisen systeemin synnyn vaiheittaisena prosessina. Ensimmäisessä vaiheessa potentiaaliset jäsenet synnyttävät kommunikaatioprosessin, jossa he mobilisoivat yhteisen intressinsä (vrt. Luhmann 2000). Kommunikaatio tapahtuu päätöksentekona, jossa mahdollisista eroista tai diskurssiaihioista jokin tai jotkin mobilisoidaan yhdistysintressiksi (Siisiäinen 2007; ks. Luhmann 2000; vrt. Hellman 1996). Tässä vaiheessa toteutuu representaatioprosessin ensimmäinen "osa". Näin syntyy yhdistys yhteisten intressien presentaation systeeminä, joka tarjoaa jäsenille sosiaalisen vaihdon "koodin" ja sitä kautta "yhteisöllisen vuorovaikutuksen mahdollisuuden" (vrt. Moscovici 2000). Yhdistyksen muotoutumisprosessissa jäsenistö mobilisoi kommunikaatiollaan aktuaalisen yhdistysintressin "intressiaseman" (ks. Weber 1976) tarjoamista potentiaalisista intressiaihioista (Siisiäinen 2007a).

Toisessa, vakiintumisensa "vaiheessa" yhdistysidentiteetti – kiinteämpi tai löyhempi, reaalisempi tai imaginaarisempi – nimerään ja luokitellaan mahdollisimman yksiselitteisesti. Siinä prosessissa peilauspintoina toimivat yhdistyksen toimintakentän erilaiset aspektit. Identiteetin rakentumisessa on tavalla tai toisella myös huomioitava yhdistyskoodin edellyttämä ja mahdollistama (todellinen tai kuvitel-

tu) "yhdistyshistoria". Tämän representaation yksi kiteytymispiste on yhdistyksen nimeäminen, mikä Suomessa tapahtuu viimeistään yhdistyksen rekisteröityessä (ja rekisteröitymis-/rekisteröitymättömyyspäätöksessä). Tässä ketjussa, jos sovelletaan Serge Moscovicin sosiaalipsykologista teoretisointia yhdistyksiin, yksilöille "oudot" intressiasemien elementit muunnetaan yhdistysintresseiksi ja yhdistysidentiteeteiksi. Sen jälkeen ne ankkuroidaan ja redusoidaan tavalliseksi kategorioiksi ja kuviksi sijoittamalla ne tuttuun kontekstiin eli tässä tapauksessa yhdistysnimien muodostamaan kielelliseen järjestelmään. Tätä kautta myös abstraktit arvot, ideologiat tai identiteettiaihiot voidaan muuntaa "joksikin lähes konkreettiseksi, se mikä on mielessä (mind) joksikin fyysisessä maailmassa olemassa olevaksi" (Moscovici 2002, 42). Näin yhdistykset ja niiden nimeäminen ovat välineitä sovittaa yhteen "maailma, jossa elämme ja ajastusten maailma" (Bachelard teoksessa Moscovici 2000, 41).

Tästä näkökulmasta Suomen ainutlaatuinen, vuoden 1919 yhdistyslakiin perustuva yhdistysrekisteri tarjoaa mahdollisuuden tarkastella intressien organisoidun, virallistetun representaation kehitystä sekä nimeämisen ja yhdistysnimien järjestelmän muutoksia systemaattisesti lähes sadan vuoden pituisena ajanjaksona. Tuon kokonaisuuden perusteellinen tutkimus odottaa vielä tekijäänsä. Tässä joudun tyytymään aihepiiriin eräiden osa-alueiden alustavaan tarkasteluun.

Yhdistyslaitoksen kehitys Jyväskylässä

Jyväskylän yhdistyselämän varhaiskauden piirteet selittyvät pitkälti kaupungin erityisasemalla nousevan kansakunnan suomenkielisen sivistyksen keskuksena ja toisaalta Keski-Suomen liikenteellisenä keskuksena. 1800-luvun joukko-organisointumisen vauhdittui suomenkielisen koululaitoksen käynnistyttyä 1800-luvun puolivälin jälkeen (yläälkeiskoulu, tyttökoulu, suomenkielinen seminaari) (ks.

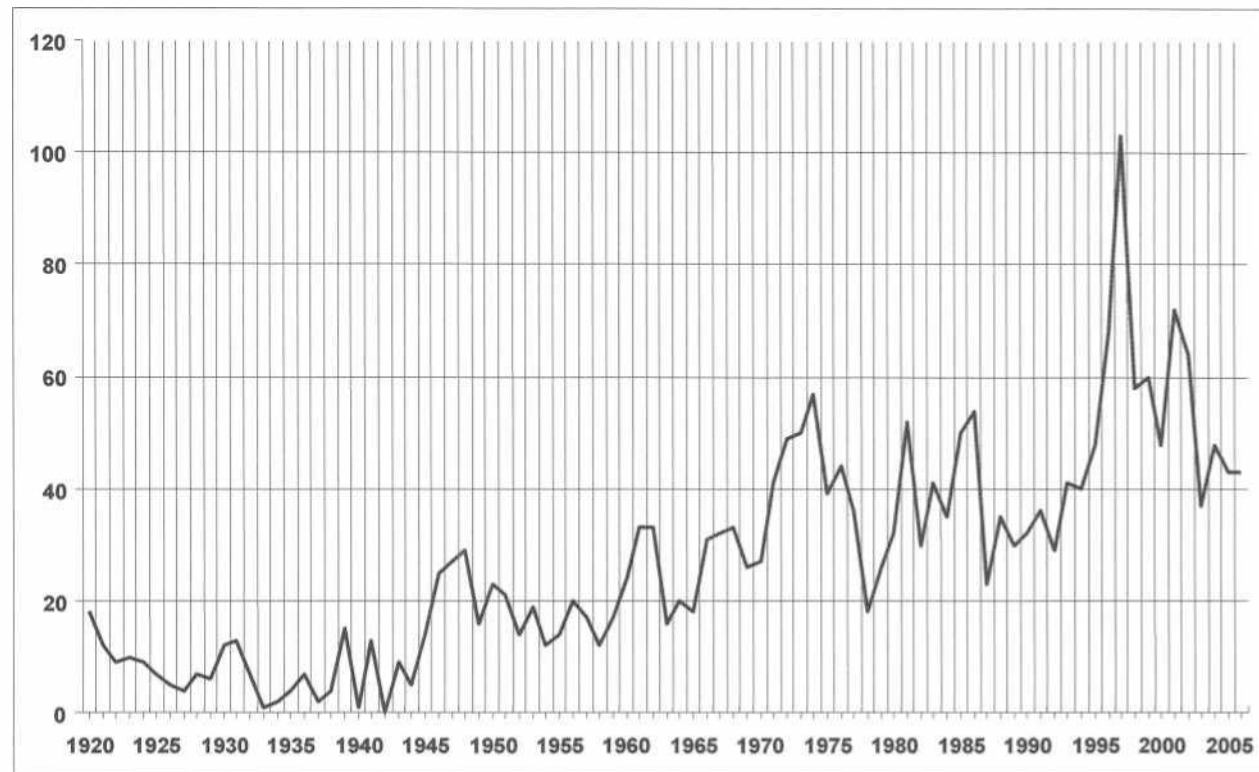
Tommila 1972; Siisiäinen 2002). Myöhemminkin Jyväskylän yhdistyslaitoksella on ollut koulukaupungin leima luokkapohjaisen organisaatiomallin kustannuksella.

Jyväskylän yhdistyslaitoksen kehitys on kansallisen järjestäytymisen varhaisvaiheista alkaen noudatellut valtakunnallisia suunta-
viivoja, kuitenkin niin, että kulttuurisen ja koulutuksellisen organisoitumisen pitkän ja vahvan linjan jatkuvuus on lieventänyt yhteiskunnallisten ristiriitojen välittymistä organisoitumisen sisällöllisiin muutoksiin. Kansalaissodan jälkeen sosiaalidemokraatit saivat yliotteen äärivasemmistosta, mikä on tasannut omalta osaltaan kollektiivisen toiminnan kärjekkyyttä koko itsenäisyyden ajan.

Yhdistyslaitoksen määrällinen kehitys kansalaissodasta vuoteen 2002 näkyy seuraavasta kuviosta 1.

Jyväskylän yhdistysten synty noudattelee pääpiirteissään valtakunnallista kehitystä. Toisen maailmansodan jälkeiset protestijaksot (1945–1948; 1966–1972; 1979–1985) erottuvat kuviosta vilkkaana uusien yhdistysten synnyn jaksoina. Jyväskylän käyrä eroaa valtakunnallisesta kehityksestä selvimmin viimeisimmän, 1990-luvun jälkipuoliskon kehityshuipun osalta. Valtakunnallisestikin kolmivuotiskautena 1996–1998 syntyi enemmän uusia yhdistyksiä – yhteensä yli 10 000 – kuin koskaan vastaavana ajanjaksona Suomen historiassa (ks. Siisiäinen 2007b). Jyväskylässä huippu on kuitenkin paljon jyrkempi kuin Suomessa yleensä: vuonna 1997 rekisteröitiin Jyväskylässä 103 uutta yhdistystä vuosittaisen keskiarvon ollessa 27 koko ajanjaksona 1920–2006. Kolmena viime vuotena uusia yhdistyksiä on syntynyt hieman keskimääräistä nopeammassa tahdissa runsaan neljäkymmenen vuosivauhdilla. Uusien yhdistysten erityisluonteen tutkimisen kannalta ennätysvuosikerta 1997 on siten perusteltu valinta tarkemman selvityksen kohteeksi.

Yleiskuvan yhdistyslaitoksen sisäisistä muutoksista antaa vuonna 2001 yhdistysrekisterissä olleiden (toimivien ja kuolleiden) yhdistysten tyyppiluokitteluun pohjautuva taulukko 1.

Kuvio 1. Yhdistysten rekisteröinti Jyväskylässä 1919–2006.

TAULUKKO 1. Uusien yhdistysten rekisteröinti Jyväskylässä 1920–2001 yhdistystyypeittäin.

Yhdistys- tyyppi	1920–1929		1930–1939		1940–1949		1950–1959		1960–1969		1970–1979		1980–1989		1990–1994		1995–2001		Yhteensä	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Poliittiset	15	17	6	9	23	17	22	13	29	11	106	27	48	13	13	7	6	1	268	13
Ammatill. ja taloudelliset	25	29	30	45	42	30	54	32	89	34	116	30	83	22	24	14	73	16	536	25
Sosiaali-/ terveys	6	7	3	5	10	7	18	11	21	8	27	7	34	9	26	15	45	10	190	9
Kulttuuri	8	9	8	12	19	14	30	18	42	16	46	12	75	20	32	18	111	24	371	17
Liikunta ja urheilu	8	9	11	16	15	11	13	8	17	6	24	6	54	14	35	20	101	22	278	13
Muu harrastus	11	13	3	5	11	8	16	10	38	14	48	12	45	12	27	15	78	17	277	13
Uskonto ja maailmankat.	6	7	2	3	–	–	2	1	4	2	5	1	5	1	8	5	15	3	47	2
Sota ja rauha	2	2	2	3	7	5	5	3	11	4	1	0,3	7	2	–	–	5	1	40	2
Kansainvälis.	–	–	–	–	4	3	5	3	2	1	2	1	11	3	5	3	7	2	36	2
Muu	6	7	2	3	8	6	4	2	13	5	12	3	20	5	8	5	16	4	89	4
Yhteensä	87	100	67	100	139	100	169	100	266	100	387	100	382	100	178	100	457	100	2132	100

Koko tarkastelukauden yhdistyksistä runsas viidesosa on taloudellis-ammattillisia, vajaa viidennes erilaisia kulttuurialan yhdistyksiä, kahdeksasosa liikuntaseuroja ja saman verran muiden monenkirjavien harrastusten yhdistyksiä. Vilkkaimpia uusien yhdistysten synnyn vuosikymmeniä ovat olleet 1990-luku (yli 50 vuodessa) sekä 1970- ja 1980-luvut (vajaat 40 vuodessa). Kuvio 1 ja taulukko 1 yhdessä osoittavat, ettei mitään yleistä yhdistystoiminnan kriisiä ole kehittynyt Jyväskylässä – kuten ei koko Suomessakaan (ks. Siisiäinen 2007b).

Eri vuosikymmenet eroavat kuitenkin toisistaan selvästi. Monet yhdistysmuodostuksen huippujaksot liittyvät vilkkaiden protestiliikkeiden toimintaan. Nämä puolestaan pyrkivät yleensä representaatioon jonkin luokan tai luokkafraktion väitettystä intressestä. Kansalaissotaa seuranneet 1920- ja 1930-luvut olivat taloudellis-ammattillisen ja poliittisen organisoitumisen leimaamia (ääri)oikeistolaisia jaksoja. 1940-luvun puolivälin vuodet ja 1960–70-lukujen vaihte vasemmistolaisesti värittyneiden järjestöjen kehityskausia, 1970- ja 80-lukujen vaihte puolestaan oli uusien liikkeiden ja arvojen hienoisesti värittämää aikaa, eräänlainen suomalaisen kollektiivisen toiminnan ”hyvin hiljaisen kumouksen” jakso. Läpi näiden laadullisia muutoksia synnyttäneiden jaksojen eteni kuitenkin suomalaisen yhdistyslaitoksen pitkä, sisäisen eriytymisen ja spesialisoitumisen kumulatiivinen linja. Näiden muutoksen ja jatkuvuuden tendenssien ”dialektisen” kokonaisuuden sisällä voidaan hahmotella muutama kulttuurinen ja poliittinen ulottuvuus, joiden avulla vanhojen ja uusien yhdistysten erojen ”systeemiä” voidaan kuvata.

Uudet ja vanhat yhdistykset ja intressien representaatio

Suomalaisen yhdistyslaitoksen kehitysjaksoja voidaan kuvata tarkastelemalla kyseisen jakson yhdistysten suhdetta muutamaan kes-

keiseen yhdistysratkaisuun: 1) yhdistyksiä luokkarepresentaatioina, 2) organisaatiomallien valintaa ja suhdetta hierarkkiseen keskusjärjestömalliin, 3) suhdetta yleis- ja erityisyhdistyssuuntautuneisuuteen sekä 4) yhdistysten nimeämisperiaatteisiin. Noiden tekijöiden analyysin avulla uusimpien ja vanhojen yhdistysten yhtäläisyyksiä ja eroja voidaan nostaa esille yhdistysrekisteriaineistosta. Tarkastelen ensin kunkin perinteen tai tendenssin ilmenemistä vanhoissa yhdistyksissä (siis jatkuvuutta 1960- ja 1970-luvuille). Sen jälkeen pohdin, vieläkö – ja jos, millä tavalla – kyseiset piirteet ilmenevät viime vuosina rekisteröidyissä uusissa yhdistyksissä, joita edustamaan olen valinnut edellä mainittuna huippuvuonna 1997 rekisteröidyt jyvaskyläläisyhdistykset.

Yhdistykset luokkarepresentaatioina

Suomalaisen yhdistyslaitoksen kehityksen protestijaksot ovat nostaneet pinnalle rakenteellisia ristiriitoja. 1800-luvun ristiriitojen kiinnittymiskysymykset ja ilmenemismuodot oli puettu pitkälti kulttuurin, kielen, identiteetin ja yhteiskunnallisten ongelmien muotoon. Kuitenkin taustalla vaikuttivat taloudelliset intressit, kuten suomalaisen vientiteollisuuden edut Venäjän sisämarkkinoilla, elinkeinorakenteen ja siihen kytkeytyen luokkarakenteen muutokset. Omalta osaltaan joukkojärjestäytyminen toimi luokkien "varsinaisen" poliittisen tiedostuksen ja järjestäytymisen esivaiheena, kuten tapahtui raittiusliikkeen kehityksessä (ks. Sulkunen 1986). Vuoden 1905 suurlakon yhteydessä luokkaintressit kiteytyivät uudella tavalla ja alkoivat läpäistä, ainakin virallisten ohjelmien tasolla, pitkälti yhdistyslaitoksen: poliittiset puolueet, niihin kytköksissä olleet nais-, nuoriso- ja lapsijärjestöt, ammattiyhdistysliike ja yrittäjäjärjestöt, kansansivistysjärjestöt, urheiluseurat, raittiusliike ja kulttuurijärjestöt pyrittiin kytkemään poliittisten pääliikkeiden yhteyteen.

Tässä yhdistysmaailmassa toimiminen oli luonteeltaan voimakkaasti kollektiivista ja sosiaalista, mikä ideaaliteyppisessä tapauk-

sessä edellytti varsin kokonaisvaltaista sitoutumista ja vahvoja yhdistyssiteitä. Kansalaissodassa tämän jaon järjestöpotentiaalia realisoitiin ja sodan jälkeen osia siitä vakiinnutettiin valkoisen ja punaisen Suomen väliseksi leiriasetelmaksi. Sotien välisenä aikana syntyi myös perusta poliittisille järjestökulttuureille: sosiaalidemokraattiselle, "(ääri)vasemmistolaisen" työväenliikkeen (toisen maailmansodan jälkeiselle kansandemokraattiselle), maalaisliittolais-keskustalaiselle ja porvarillis-kokoomuslaiselle. Näistä kolme ensin mainittua rakensivat selkeän hierarkkisen järjestöperhemallin ydinliikkeiden ympärille, kun taas kokoomuslaisen järjestökulttuurin toimiessa epäsuoremmin ja enemmän "porvarillisen hegemonian" kannattelemana. Tämä järjestöllisten alakulttuurien maailma oli vielä voimissaan 1970-luvun alussa (vrt. Uusitalo 1985), mutta on menettänyt voimaansa siitä lähtien.

Tämän alakulttuurien heikkenemisen yhtenä ilmenemismuotona voidaan pitää poliittisten järjestöjen uusiutumiskyvyttömyyttä ja siihen liittyvää uusien poliittisten yhdistysten synnyn vähäisyyttä. Kyllästyneisyyspiste näyttää tulleen saavutetuksi ja uudenlaisten poliittisen toiminnan muotojen kehittämisyritysten tulevaisuudesta näyttää ennenaikaiselta sanoa mitään.

Vuosituhaten vaihteen uusista yhdistyksistä hyvin pieni osa voidaan laskea "luokkaorganisoinnin" kategoriaan kuuluviksi. Risto Alapuro esittää yhdeksi keskeiseksi suomalaisen vapaaehtoisorganisoinnin piirteeksi sen, että se heijastelee ja edustaa suoremmin sitä, mitä yhteiskunnan rakenteissa tapahtuu sen sijaan, että pyrkisi tuottamaan tuota todellisuutta (kuten ranskalaisessa toiminnassa on asianlaita) (ks. Alapuro 2005). Eroja varmaankin on, mutta myös suomalaiset yhdistykset ovat – paitsi heijastelleet taloudellisia tai muunlaisia rakenteita ja intressejä – osallistuneet myös symboliseen ja poliittiseen "taisteluun luokista" ja ryhmänmuodostuksista yleensäkin, toisin sanoen niistä periaatteista ja kategorisoinneista, joiden kautta eriarvoisuutta ja erilaisuutta on hahmotettu ja sitä kautta kehitytty toimiviksi ryhmiksi eikä jääty pelkiksi

"luokiksi paperilla" (ks. Bourdieu 1985b; Siisiäinen 1986). Ryhmiä tai luokkia ei ole olemassa irrallaan niiden edustamisesta. Sosiaalisten liikkeiden, uskonnollisten yhdyskuntien, puolueiden ja yhdistysten avulla voidaan tehdä "potentiaalisista ryhmistä" aktuaalisia ja todellisia luomalla symbolisesti niille kollektiivisia identiteettejä. Esimerkiksi työväenluokka, Bourdieuta mukaillen, ei ole sen enempää taloudellisesti määräytynyt "objektiivinen aggregaatti" kuin "subjektiivinen maaginen todellisuuskään", vaan suunnattomaan teoreettiseen ja käytännölliseen keksimistyöhön perustuva "mystinen kokonaisuus", jonka jatkuvat käytännölliset ja mielikuvitukselliset ponnistukset uusintavat (Bourdieu 1985b, 217). Sama koskee myös muita kollektiivisia muodostumia, kuten "kansaa" (vrt. Liikanen 1995).

Alapuron oikeansuuntainen, vaikkakin liioitteleva, Ranskan ja Suomen yhdistyslaitoksen representaatiofunktioiden erojen korostus kaipaa täydennykseen yhdistyslaitoksen ja luokkareproduktion suhteen tarkastelua. Kuten Alapurokin toteaa (2007) Ranska on yhäkin monia maita selkeämmin luokkayhteiskunta. Olisikin tärkeää tarkastella yhdistyksiä sekä luokkarepresentaation että luokkareproduktion, edustamisen ja uusintamisen, näkökulmasta. Suomessa yhdistysten merkitys luokkien ja kerrostumien representaatioissa on selkeästi osoitettavissa: liikkeet ja yhdistykset representoivat, ts. osallistuvat potentiaalisten erojen symboliseen ja poliittiseen tekemiseen aktuaalisiksi ryhmiksi (vrt. Bourdieu 1996). Ne ovat Suomessa myös aktiivisia toimijoita taistelussa luokista, ts. luokkien muotoutumisen periaatteista, kategorisoinneista, rajoista (ks. Siisiäinen 1987).

Suomalaisen hyvinvointivaltion kehitys ja suhteellisen avoimen valtion systeemikin on yhdistysten (sosiaalisten ryhmien) ja poliittisen systeemin rakenteiden vuorovaikutuksellisen yhteisvaikutuksen tulos. Ranskassa – mikäli Bourdieun tutkimuksia on uskominen (ks. Bourdieu 1979; 1996; Bourdieu ja Passeron 1977) – eriarvoinen koulu- ja yliopistolaitos sekä kulttuuristen luokkadistinktioiden

den systeemi uusintavat/ovat uusintaneet korostettuja luokkarajoja ja tuottaneet selkeästi ja kokonaisvaltaisesti erottuvia luokkaryhmittymiä. Suomessa luokkauusintamisen – ja 1960–1980-luvuilla sen heikentymisen – keskeinen välittäjä on ollut hyvinvointivaltio. Suomalainen tasa-arvoistuminen ja sitä kautta luokkarajojen suhteellinen madaltuminen on ollut suureksi osaksi valtion toimenpiteiden seurausta, valtion toimiessa luokkadistribuuition "agenttina" (vrt. Poulantzas 1978). Hyvinvointivaltio puolestaan on ollut seurausta Alapuron representoiviksi esittämien liikkeiden ja yhdistysten aktiivisesta toiminnasta. Tässä suhteessa globalisaatio ja hyvinvointivaltion purkamistendenssit ovat muuttaneet tilannetta ja uusien yhdistysten edellä kuvatunlaisia "luokkavaikutuksia" on vaikea havaita enää 2000-luvulla.

Voimakkaat protestoinnin jaksot yhdistystulvineen voidaan tulkita sekä pyrkimyksiksi representoida natisevia ja muuttuvia luokkarakenteita että konstruoida uusia. 1970- ja 1980-luvun uusissa liikkeissä ja yhdistyksissä (osin 1960-luvun liikkeiden esityön pohjalta) oli enemmän kysymys taistelusta uudesta luokkamuodostuksesta, ennen muuta uusista keskiluokista tai niiden muotoutumisen "solmukohdista" eli samasta symbolisesta ja poliittisesta työstä, jota viime vuosisadan alun liikkeissä toteutettiin suomalaisen teollisen yhteiskunnan luokkarakenteiden osalta (vrt. Laclau ja Mouffe 1985).

1990-luvun uudet yhdistyssidokset ovat heikkoja ja koskevat vain osaa toimijan kokonaispersoonasta. Aikaisemmat yhdistykset olivat yhdessä tuottamisen yhteisöjä, monet uusimmista pikemminkin egoprojekteja ja yhdistysmuotoisen kuluttamisen tapoja. Rakenteiden kokemisessa kollektiivien, rakenteita ilmentävien välittävien osakulttuurien, esimerkiksi kokonaisvaltaisten yhdistysten, merkitys supistuu. Usein onkin jo kyseenlaista puhua "kollektiivisista" yhdistys- tai liikeidentiteeteistä samaan tapaan kuin aikaisempien vuosikymmenten vapaaehtoisyyteenliittymien yhteydessä. Kollektiivisista identiteeteistä lienee kuitenkin edelleen kysymys, mutta erilaisista, pirstaloituneemmista ja "ohuemmista". Niillä saattaa olla

paljon pienempi osa taistelussa vuosituhannen alun luokkamuodostuksen solmukohdista ja eriarvoisuuden kollektiivisista tulkinnoista verrattuna median, kaupallisen kulttuurin sekä uudenlaisten verkostojen (mm. internet-pohjaisten) merkitykseen.

Rekisteröity yhdistys ja monitasoinen hierarkkinen organisaatiomalli

Perinteinen suomalainen joukkojärjestöjen "granfeltiläinen" organisaatiomalli (ks. Stenius 1987) on rakentunut rekisteröidyn yhdistyksen varaan. Rekisteröity yhdistys on muodostanut tehokkaan suodattimen kansalaisten toiminnan ja yhteiskunnallisten alajärjestelmien välillä. Suomi on tietävästi ainoa maa, jossa on kattava yhdistysrekisteri. Yhdistyksestä tulee rekisteröityessään oikeussubjekti, joka – ainakin jossain määrin – sitoutuu yhteiskuntajärjestelmän pelisääntöihin, mutta jolla on myös oikeus vaatia sillä perusteella itselleen tietynlaista statusta. Kysymyksessä on organisaatioiden välinen sosiaalinen pääoma, jonka keskiössä on tunnustuksen saaminen ja antaminen, tunnistaminen ja tunnustaminen. Tämä rekisteröitymisside koskee lähes kaikkia – erityisesti vanhoja – yhdistyksiä aina systeemin kumoajiin saakka. Laajalle levinneet joukkoliikkeet ja -järjestöt on rakennettu tavallisimmin kolmi- tai nelitasoisiksi hierarkkiseksi organisaatioiksi (paikallistaso, mahdollisesti vielä kyläosastoihin jakautuneena), piiritaso ja valtakunnallinen keskusjärjestötaso (mahdollisine kansainvälisine kytkentöineen). Venäjänvallan aikana yhdistysten rekisteröintijärjestelmään tähtäävillä aloitteilla pyrittiin yhdistystoiminnan hakemaan tunnustusta kollektiivisen toiminnan oikeutukselle. Itsenäistymisen jälkeen rekisteröintikäytännöissä olennoituvat suomalaisen kansalaisyhteiskunnan valtiokeskeisyyden periaatteet niin poliittisen järjestelmän kuin hyvinvointivaltioregiiminkin osalta.

Rekisteröity yhdistys on säilyttänyt hyvin vahvan asemansa myös uusien yhdistysten piirissä. Esimerkiksi Jyväskyläläisissä maahanmuuttajien yhdistyksissä ollaan hyvin tietoisia ry-lyhenteen arvosta ja kysyttäessä luetellaan perinteisesti tuttuja syitä oman yhdistyksen rekisteröimiselle: jos haluaa tulla vakavasti otetuksi neuvottelukumppaniksi, jos haluaa omistaa omaisuutta, hankkia omaisuutta yhdistykselle, saada kaupungilta avustuksia tai vuokrata tiloja, yhdistyksen tulee olla rekisteröitynyt (ks. Siisiäinen 2003a; Pyykkönen 2003). Kuitenkaan suuri osa uusista yhdistyksistä ei ota ry-statusta kovin vakavasti: yhdistys rekisteröidään, jotta päästään puulaakiliigaan tai voidaan järjestää kaupungin avustuksella harrastustoimintaa.

Hierarkkinen monitasomalli sen sijaan erottaa selvästi vanhat ja uudet yhdistykset toisistaan: ennen vuotta 1990 perustetuista järjestöistä 90 prosenttia kuuluu keskusjärjestöön, 1990-luvun puolivälin jälkeen perustetuista vain 40 prosenttia (mikä sekään ei toki ole ihan vähän). Keskusjärjestöjäsenyydet ovat vähäisimpiä juuri sen tyyppisissä yhdistyksissä, joiden suuntaan organisoituminen viime aikoina on painottunut: kulttuurin ja muiden harrastusten yhdistyksissä. Uudet yhdistykset ovat vanhoja useammin myös keksineet itse toimintaideansa tai -mallinsa, eivätkä omaksuneet sitä yhtä usein esimerkiksi kansallisilta keskusjärjestöiltä. Uudet liikuntayhdistykset ovat näissä suhteissa poikkeuksia säännöstä.

Edellisen tekijäryhmän kanssa samansuuntaisesti ovat kehittyneet yhdistysten suhteet poliittiseen järjestelmään (valtiokeskeisyys). Suomalainen systeemi-integraation malli on perustunut kriittisten liikkeiden ja valtion yhdistysvälitteiseen kommunikaatioon. Yhteiskunnalliset liikkeet syntyvät kriisikokemusten mobilisaatiosta ja Suomessa kaikki laajat yhteiskunnalliset liikkeet ovat omaksuneet (rekisteröityneen) yhdistysmuodon. Vakaan demokratian aikakaudella valtion suhteellinen avoimuus on yleensä johtanut pelisäännöt hyväksyneiden liikkeiden inkorporointiin integraaliseen valtioon, keskeisesti liikeyhdistysten integroinnin kautta. Niin tapahtui vennemalaisuudelle, kansandemokraattiselle ja vihreälle liikkeelle.

1990-luvulla side kriittisten liikkeiden ja yhdistysmuodostuksen välillä on – jollei katkennut niin ainakin – heikentynyt. Suhteellisen pienikokoiset liikehinnat eivät – työttömien liikkeen synnyttämää noin 250 yhdistystä lukuun ottamatta – juurikaan ole tuottaneet uusia yhdistyksiä, mikä saattaisi yhdeltä osaltaan puhua kollektiivisen toiminnan valtiokeskeisyyden heikkenemisen puolesta. Esimerkiksi laajamittaisimpiin kuuluvilla Maan ystävillä oli vuonna 2005 yhteensä 11 toimivaa yhdistystä. Nämä liikehinnat eivät täytäkään yhteiskunnallisen liikkeen vähänkään tiukemmin määriteltyjä kriteerejä ja jäävät siten ”liikehinnän” tyyppisiksi yhteenliittymiksi. Myöskään vaikutuksiltaan vuosituhaten vaihteen uusista liikehinnöistä ei ole – ainakaan toistaiseksi – ollut poliittisen järjestelmän vakaviksi haastajiksi, ehkä Maailman sosiaalifoorumia lukuunottamatta.

Yleisyhdistykset ja erikoisyhdistykset

Useat yhdistyslaitoksessa ja yhteiskunnassa hallitsevista tendensseistä eriyttävät intressirakenteita ja niiden yhdistysmuotoisia representaatioita. 1970-luvulta alkaen voimistunut luokka- ja ammattiasemarakenteiden pirstoutuminen on edetessään ja kansainvälistyessään saanut uusia ilmenemismuotoja ja vaikutuksia päällysrakenneorganisaatioiden alueella. Yhdistystyyppien välisten painopisteiden muutokset (politiikasta ja taloudellis-ammattillisista harrastusyhdistyksiin) ovat merkinneet monilla sosiaalisilla kentillä toimivien ja useita funktioita toteuttavien (usein isojen) yhdistysten kokonaissuuden vähenemistä ja pitkälle erikoistuneiden, yhden funktion (usein pienten) yhdistysten lisääntymistä. Sama kehitys näkyy useiden yhdistystyyppien sisällä siten, että esimerkiksi urheilun yleisseurat ovat väistyneinä osapuolena ja erikoistuneiden liikuntalajien ja monimuotoisten spesiaaliharrastusten yhdistykset osuuttaan lisäävänä osapuolena. Juuri jälkimmäisten kaltaisten yhdistysten ka-

teorian sisällä eriytymiskehitys on ollut nopeinta ja dramaattisinta. Monien harrastustyyppien alalajeja on nykyisin satoja (tai ainakin kymmeniä) (urheilun ja liikunnan ohella myös kulttuurin, taideteiden, tieteiden, kissa- ja koirayhdistysten, parantamistaitojen jne. alueella). Tätä tendenssiä on voimistanut kansainvälistyminen, sillä yksistään eri urheilulajien kansainvälisiä organisaatiota oli jo 1990-luvulla yli 200 (ks. Boli ja Thomas 1999, 41).

Organisaatiopopulaatioiden tutkimuksessa laajalti hyväksytty käsitys on, että turbulentissa, nopeasti ja ennakoimattomasti muuttuvassa maailmassa generalistisen organisaatiomallin valitseminen (kaikkien munien yhteen koppaan laittamisen välttäminen) on varmin strategia (ks. Hannan ja Freeman 1977). Spesifismi, pitkälle menevä erikoistuminen on ekonomisin ja sitä kautta organisaatioiden välisessä kilpailussa menestyksellisin tapa vakaan kehityksen oloissa. Viime vuosien turbulenssissa uudet yhdistykset ovat laajalti valinneet spesifismin tien. Vaikka seuraukset näkyvät vasta pitkällä tarkasteluvälillä, saattaa nyt jo olla hyvä arvaus, että uusien yhdistysten "joukkokuolemat" saattavat olla hyvinkin todennäköisiä tulevaisuudessa. Uusia yhdistyksiä ei ole perustettu (tarvinnut perustaa) kestävänsä vuosikymmeniä, niiden varaan ei ole laskettu suurten, koko elämää koskettavien intressien vaalimista. Ne ovat hetkelisiä, pieniä, heikkoihin siteisiin ja osittaisintresseihin pohjautuvia kevyitä yhteenliittymiä. Niiden yhteiskunnallinen voima on niiden lukumäärässä ja siihen perustuvassa joukkomittaisessa kokonaisvaikutuksessa. Siinä mielessä intressimarkkinoiden käsitteen ja kulutusmetaforan käyttö saattaa olla hyvinkin perusteltua niiden kehityskulkujen kuvailemisessa.

Yksilöllistynyt yhdistyskuluttaja valitsee yhdistysmarkkinoilta egoprojektilleen sopivan vaihtoehdon tarjolla olevasta, yhä moninaisluvasta valikoimasta. Suuri osa massamittaisesti toteutuvasta organisoitumisesta, esimerkiksi uusista liikuntaseuroista, on saanut ideansa kansainvälisiltä, enenevästi kaupallisilta markkinoilta. Kansainvälistyminen saattaa yhtäältä vauhdittaa monien kansallisten har-

rastusyhdistysten toiminnan kuihtumista, toisaalta antaa mahdollisuuksia alistetuille ja herruusrakenteiden alaisiin vähemmistöihin kuuluville ihmisille toimia organisoidusti ja koota eri maihin ja alueille hajaantuneet voimansa yhteisen kollektiivisen toiminnan uomiin. Näin monet pirstoutuneet/pirstotut vähemmistöt ovat olleet lisäämässä yhdistysten kirjoa kansainvälisesti verkottuneilla yhdistyksillään.

Yhdistysten nimeäminen

Yksilöllistyminen ja yhdistystoiminnan spesialisoituminen ovat muuttaneet monin tavoin yhdistysten nimeämiskäytäntöjä (ks. Siisiäinen 2003b, joka on tämän jakson pohjana). Pääsuuntana on siirtyminen kollektiivisten identiteettien selkeään representointiin liittyvistä nimistä elämäntyylien ja -tapojen "logoina" tai merkkeinä toimiviin nimiin. Rekisteröity yhdistys "neutraalina" merkinä on vain organisatorinen tapa toteuttaa yhdistyksen jäsenten yhteisiä intressejä. Monet nimet toimivat toteavasti harrastustoimintansa "merkinä": Jyväskylän painonnostajat (1960) viittaa yhdistykseen, joka luo edellytyksiä painonnostoharrastukselle, Jyväskylän palomiehet KTV on palomiesten ammatillisia etuja ajava, entiseen Kunta-alan ammattiliittoon kuuluva organisaatio. Symbolissa puolestaan on kysymys jonkin "tosiasian" esittämisestä, se sisältää tulkitta. Symboli viittaa, usein emotioita herättäen, johonkin, joka ei ole itse läsnä eikä viittauksen "totuudenmukaisuutta" voida niin ollen testata. Jokin kielellinen, äänellinen tai kuvallinen signaali – esimerkiksi yhdistyksen nimi – käsitetään merkiksi, kun se, johon sillä viitataan (signifioitava) ja se, jolla viitataan (signifioija) kuuluvat samaan kulttuuriseen kokonaisuuteen (esim. jääpalloilu yhtenä liikunnan lajina). Signaalista tulee symboli silloin kun se ja sen viittauksen kohde kuuluvat eri kulttuurikonteksteihin (esimerkiksi Mieskuoro Sirkat [per. 1928], Lions Club Jyväskylä-Jyvä [per. 1962])

(ks. Opp de Hipt 1987; Firth 1973; Gusfield ja Michalowicz 1984; Langer 1976; Lindqvist 1989, 73–84; Pekonen 1991; Pirola 1985; Richter 1985; Siisiäinen 1992). Kun yhdistyksiä tarkastellaan kulttuurisina ilmiöinä, symbolisen alueen merkitys korostuu. Symbolisen avulla tuotetaan identiteettejä ja osallistutaan kamppailuun ryhmämuodostuksen solmukohdista. Tässä mielessä sosiaaliset liikkeet, uskonnolliset yhteisöt ja yhdistykset ovat välineitä tehdä yksilösubjekteista "todellisia" ryhmiä muotoilemalla symbolien avulla niille yhteisidentiteettejä.

Yhdistysidentiteettien kannalta yhdistysnimillä on arvonsa niin merkkeinä kuin symboleinakin. Yhdistyksen nimeäminen erottaa sen toisista – tai yhdistää niihin – tiettyssä yhdistysnimien kielellisessä järjestelmässä. Yhdistysten nimeäminen on poliittinen teko. Nimeäminen yksilöllistää viitekohteenaan olevan ilmiön ja on sitä kautta rakentamassa yhdistyskollektiviteettia. Nimeä antaessaan kyseinen ryhmä määrittelee sekä itseään että eroaan – tai yhtäläisyyttään – "muista" ja liittää yhdistyksensä nimen yhdistysnimien "kokonaistekstiin", aikaan ja paikkaan (ks. Palonen 1990; Palonen 2007). Yhdistyksen päämäärä tai idea sellaisena kuin jäsenet sen tulkitsevat kuvaa jäsenryhmän suhdetta yhdistysroolissaan ympäröivään yhteiskuntaan. Yhdistysnimi on tuon suhteen julkinen merkki tai symboli sekä ulkoisin jäsenyyden houkutin ja suodatin.

Tässä tarkastelen ensiksikin vuoden 1997 uusien jyvaskyläläis-yhdistysten nimikieliä ja nimissä esiintyviä raakalainoja. Toiseksi selvittelen yhdistysten nimisymboliikkaa: millaisia symboleja nimissä esiintyy ja millaisia muutoksia niissä on tapahtunut vanhempiin yhdistyksiin verrattaessa. Kolmanneksi käsittelen sitä, kuinka paljon yhdistyksillä esiintyy ryhmänimiä, aatteellisia nimiä tai asema-/positionimiä (ks. Lindqvist 1989; Palonen 1997).

Koko Suomessa vuosina 1940–1979 rekisteröidyistä yhdistyksistä 94 prosenttia kirjoitti nimensä suomeksi, viisi prosenttia ruotsiksi ja yksi prosentti jollain muulla (tai tunnistamattomalla) kielellä (ks. taulukko 2).

TAULUKKO 2. Vuosina 1940–1979 ja 1990–1999 Suomessa rekisteröityjen yhdistysten nimikielien.

Kieli	Ajanjakso	
	1940–1979	1990–1999
	%	%
suomi	94	78
ruotsi	5	4
englanti	–	10
muu/tunnistamaton	1	8
yhteensä	100	100

Yhdistysten nimikielten muutokset kertovat selkeästi yhdistystoiminnan kansainvälistymisestä erityisesti suomenkielisten nimien osuuden supistuessa nopeasti vuosituhatluvun vaihteeseen tultaessa. Ruotsinkieliset nimet sen sijaan ovat säilyttäneet suhteellisen asemansa suomenkielisiä paremmin. Englanninkielisten nimien osuuden lisääntyminen – 1990-luvulla kaksi- ja puolikertaiseksi ruotsinkielisiin verrattuna – kuvaa yhdeltä osin yhdistysnimien diffuusion virtauksia: englanninkielisistä keskuksista ja kielialueilta (muualle) Eurooppaan – ja Suomeen. Englanninkielisen nimeämisen kärjessä ovat urheiluseurat sekä eräät englanninkielistä terminologiaa käyttävät harrastusyhdistykset.

Yleissilmäys vuonna 1997 rekisteröityihin yhdistyksiin kertoo sen, että Jyväskylässäkin nimeäminen on selvästi kansainvälistynyt. Englanninkieliset yhdistysnimet ovat lisääntyneet voimakkaasti: kun vuosina 1960–1979 niitä oli kaksi prosenttia kaikista, vuosien 1980–1994 välisenä aikana kuusi prosenttia, nousi niiden osuus jo 12 prosenttiin vuosina 1995–2001 rekisteröidyistä yhdistyksistä. Ruotsinkielisten nimien osuus pysytteli samana aikana yhdeksä prosentissa. Huomionarvoista on edellä esitellystä valtakunnallisestakin tilastosta tuttu muiden kielten ja erilaisten lyhenteiden yleistymisen: vuosituhatluvun vaihteen nimistä seitsemän prosenttia

kuuluu noihin ryhmiin. Toisaalta taas vuonna 1997 Jyväskylässä rekisteröitiin kuusi maahanmuuttajia yhteen kokoavaa yhdistystä suomenkielisellä nimellä. Runsaaseen neljännekseen ko. vuoden yhdistysnimistä sisältyy suoria raakalainoja (ml. lyhennökset; esim. Team Scarabee, Ladies' Circle-27 Jyväskylä). Kansainvälistyminen liittyy nimien spesialisoitumiskehitykseen ja sen globaaliin vauhdittumiseen: spesifien harrastusten yhdistyksillä on usein myös spesifi ja tarkka nimi. Liikunnan puolella nimet kuvaavat myös siirtymää yleisseuroista lajiseuroihin (ks. Pirola 1985; Ojanen 1992).

Toinen, edelliseen liittyvä yleispiirre on aikaisemmin erityisesti urheiluseuroille ominaisen suomenkielen monimerkityksisyyden ja siihen usein liittyvien sananparsien, (suomalaisten) luonto- ja kulttuurinimien vähäisyys (Pirola 1985). Nimeämishuumorin linjassakin tapahtuu siirtymää kansallisesta kohti kansainvälistä sekä perinteisestä kohti (post)modernia. Vuodelta 1997 löytyvät MaMBA Markkinointimestarit ry, Hengen Viljelijät HeVi ry (kulttuuriyhdistys) sekä liikuntaseurat Jyväskylän Kyky ry, Mäki-Matin Mahtiankat ry, joissa kaikissa leikitään sanojen monimerkityksisyydellä, suomenkielisen ja englanninkielisen asun päällekkäisyyksillä tai nimilyhenteen puhekielen merkityksillä. Myönteisiä tarkoituksia tai metaforia löytyy perinteisessä mielessä selkeimmin partioliikkeestä: Partiolippukunta Katajaiset ja Tomerat ry. Samaan kategoriaan modernimmassa mielessä kuuluu eniten liikuntaseuroja (Mäki-Matin Mahtiankat, Jyväskylän Kyky), ja niiden parissa on myös runsaimmin humoristisia nimiä. Vuodelta 1996 löytyvät Piageetin Siemenet PISI ry (varhaiskasvattajat), KIHÖ-Team ry. Muidenkin vuosien esimerkit ovat lähinnä liikunnan seuroista (Mäiske ry, Jyväskylän Räyhä ry, Rento Lakaisu ry). Kiinnostavaa on, että tässä ovat mukana kuuloaistihavaintoa ilmaisevat sanat "mäiske" ja "räyhä", joiden tyyppiset ilmaukset muutoin ovat käyneet kovin harvinaisiksi uusissa yhdistysnimissä.

Syntyy myös uudenlaisia mielle yhtymiä sisältäviä nimiä: Mäki-Matin Mahtiankat on soveltaen suomennettu laina (Anaheim Migh-

ry Ducks), Pikku D ry (1996), jääkiekon tukiyhdistys, taas sisältää viittauksen populaarikulttuurin puolelle. Leikkimieliseen harrastusurheiluun perustettu Kampuksen Dynamo on tulkittavissa humoristiseksi raakalainaksi menneiden Itä-Euroopan urheilun huippuseuroilta. Perinteisiä suomenkielen sananparsinimiä ei enää näytä esiintyvän uusien yhdistysten piirissä.

Yhdistysten spesifien "täsmänimien" asu on yleensä varsin neutraali ja asiallinen. Valtaosa vuosituhannen vaihteen nimistä kuvaa yhdistyksen toimintaa yleensä ja sisältää hyvin vähän affektiivisia luonnehdintoja. Yhdistystoiminnan perinteinen ulottuvuus, suora viittaus seurallisuuteen (*Geselligkeit*) on myös nimistä lähes hävinnyt: seura sana esiintyi vuonna 1997 vain Jyväskylän Keskustaseuran nimessä. Lähes kaksi kolmasosaa vuoden 1997 nimistä sisältää paikannimen: näistä vajaassa puolessa mainitaan Jyväskylä tai Jyväskseutu vajaan neljäsosan identifioituessa Keski-Suomeen. Lopuissa kyseisen ajankohdan yhdistyksissä paikannimet liittyvät kaupunginosaan, harvemmin koko Suomeen tai muuhun maailmaan (Dirranbandi ry). Kansalliset symbolit ovat lähes hävinneet uusien yhdistysten nimistä kansainvälisten lainojen ja paikallisuuteen kytkeytyvien nimien tieltä.

Ammatilliseen tai luokkaryhmään viittaa kymmenesosa vuoden 1997 yhdistysnimistä (esimerkiksi Suomen Kupparit, Keski-Suomen kaukalopalloerotuomarit). Hyvin harvojen yhdistysten nimet kytkeytyvät enää suoraan luokka- tai kerrostuma-asemaan (Yrittäjien tukiyhdistys, Keski-Suomen naudanlihantuottajat, Jyväskylän hiusyrittäjät, Keski-Suomen röntgenhoitajat), ja modernin yhteiskunnan laajojen yhteiskuntaluokkien nimiä ei uusissa yhdistyksissä enää esiinny laisinkaan. Ainoa nimi, joissa selkeästi tehdään status-erotautuminen raakalainaviittauksella englantilaiseen säätyläistöön, oli vuonna 1997 Ladies Circle-27 ry. Säätyläisviittaus on siinäkin mielessä osuva, että kyseinen yhdistys on miesten primaariorganisaation liitännäinen.

Järjestöllisten osakulttuurien murentuminen näkyy selvästi yhdistysten nimeämisessä. Nimien tarkasteleminen paljastaa yhdis-

tyslaitoksen historiallisia sekä poliittisia ja ideologisia kerrostumia. Vielä 1960-luvun nimeämiskäytännöissä huomattava osa yhdistyksistä kiinnitettiin järjestöllisiin osakulttuureihin. Poliittisten ajankasojen erottamisessa ja murrosten paikallistamisessa auttavat – paitsi uudentyyppisten nimien ilmaantumisten osoittamiset – myös nimenvaihdosten analysoinnit. Vanhat poliittiset liikkeet ovat usein yrittäneet rakentaa ”kehysiltoja” (ks. Snow ym. 1986) potentiaaliin (nuoriin) kannattajiinsa myös vaihtamalla nimeään (esimerkiksi Suomen kansan demokraattinen liitto [per. 1944] muuttui Vasemistolitoksi 1990; samoin Suomen Pientalonpoikien Puolueesta [per. 1959] tuli Suomen Maaseudun Puolue 1967 ja Perussuomalaiset 1995). Vanhat ideologiset nimet ovat lähes kokonaan pudonneet uuden nimorepertuaarin ulkopuolelle – yhtenä harvoista poikkeuksista vuonna 1998 rekisteröity Suomen kommunistisen puolueen SKP:n Jyväskylän piirijärjestö. Uudentyyppisiä, suoraan ideologisia nimiä ei uusilla yhdistyksillä ole. Positionimiä (ks. Palonen 1990) edustaa vuonna 1997 yksin Jyväskylän Keskustaseura ry, mikä kuvaa havainnollisesti, paitsi poliittisen organisoitumisen pyhätyneisyyttä, myös perinteisten poliittisten suuntien hämärtymistä.

Nimenanto on epäilemättä edelleen luonteeltaan poliittista, mutta nimityyppien vaihdos kielii yhdistysten ja poliittisen systeemin muutuneesta suhteesta, yhdistysten ”ohuemmasta” ja spesifimmästä osallistumisesta poliittisen systeemin kommunikaatioon ja päätöksentekoon.

Lopuksi

Useimmat suomalaisen organisoidun kollektiivisen toiminnan muutoksista näkyvät selkeästi tarkasteltaessa vuosituhannen vaihteen uusia jyväskyläläisyhdistyksiä. Yhdistysten kollektiivisuus on väistynyt ominaisuus yksilöllistyneiden toimijoiden harrastusyhdistyksissä. Pirstoutuvat luokka- ja kerrostumarakenteet ja niihin kyt-

keytyvien kansainvälisten tekijöiden voimistuva vaikutus irrottavat yhdistyslaitosta vanhoista rakennekytkennöistä ja intressien representoinneista. Uusissa "taisteluissa luokista" yhdistykset kilpailevat uusien intressien tulkitsijoiden (esimerkiksi kulutusteollisuuden ja Internetin ja uusien medioiden) kanssa "luokkamuodostuksen" kiinnittymisen "solmukohdista" (ks. Laclau ja Mouffe 1985). Yhdistyslaitoksen uusi tekstuaalinen systeemi on hahmottumassa. Vanhoilla kielellisillä osakulttuureilla ja merkitysulottuvuuksilla ei enää tavoiteta uuden nimeämisen muutoksen moninaisuutta.

Uuden yhdistysmuodostuksen synnyttämä tilanne on monella tavalla "haasteellinen" niin poliittisen systeemin, yhdistysten kuin tutkimuksenkin kannalta. Poliittiselle (tai kunnalliselle) systeemille uusien yhdistysten irrallisuus (uus)korporatistisista rakenteista synnyttää legitimaatio- ja/tai hegemoniaongelmia (vrt. Vanhasen hallituksen kansalaisosallistumisen politiikkaongelmalle esitetyt perustelut ja ohjelman toteutusyritykset) sekä vaihtoehtoisten legitimaatioväylien etsimistarpeita (vrt. kansalaisosallistamiseen tähtäävien portaalien kehittelyt poliittisen ja hallinnollisen järjestelmän eri tasoilla). Tärkeä kysymys onkin, mihin yhdistyksiä tarvitaan kehitymässä olevassa uudenaikaisessa hallinnan systeemissä, jossa painopiste siirtyy hallinnasta "läheltä" hallintaan "kaukaa" (vrt. Rose 1999), ja jossa hallinnan keskiöön nousee yksilö oman elämänsä yrittäjänä. Oman elämänsä yrittäjälle yhdistystoiminta saattaa ilmetä kulutuksena, yksilö- tai egoprojektina, pienen persoonan osan investointia vaativana toimintana. Sen varaan ei ehkä voida rakentaa legitimaatiomekanismeja tai myöhäismodernia hegemoniaa eikä sellainen toiminta useinkaan tuota hallinnan järjestelmien kaipaamaa yleistä luottamusta tai ryhmärajat ylittävää solidaarisuutta.

Lähteet

- ALAPURO, RISTO. 2005. Associations and Contention in France and Finland: Constructing the Society and Describing the Society. *Scandinavian Political Studies* 28:4, 377–399.
- . 2007. *Associations and Representation in Finland and France*. Esitelmä EVA-seminaarissa, Berliini 26.–27.3.2007.
- BOLI, JOHN JA THOMAS, GEORGE M. 1999. INGOs and the Organization of World Culture. Teoksessa John Boli ja George M. Thomas (toim.), *Constructing World Culture: International Non-governmental Organizations since 1875*. Stanford: Stanford University Press.
- BOURDIEU, PIERRE. 1979. *La distinction: Critique sociale du jugement*. Paris: Minuit.
- . 1985b. The Social Space and the Genesis of Groups. *Social Science Information* 24:2, 195–220.
- . (with the collaboration of Monique de Saint-Martin). 1996. *The State Nobility*. Cambridge: Polity.
- BOURDIEU, PIERRE JA PASSERON, JEAN-CLAUDE. 1977. *Reproduction in Education, Society and Culture*. London: Sage.
- FIRTH, RAYMOND. 1973. *Symbols: Public and Private*. Oxford: Allen & Unwin.
- GUSFIELD, JOSEPH JA MICHALOWICZ, JERRY. 1984. Secular Symbolism: Studies in Ritual, Ceremony and the Symbolic Order in Modern Life. *Annual Review of Sociology* 10, 417–435.
- HANNAN, MICHAEL T. JA FREEMAN, JOHN. 1977. The Population Ecology of Organizations. *American Journal of Sociology* 82, 929–964.
- HELLMANN, KAI-UWE. 1996. *Systemtheorie und neue soziale Bewegungen: Identitätsprobleme in der Risikogesellschaft*. Opladen: Westdeutscher Verlag.
- HÄNNINEN, SAKARI, KANGAS, ANITAJA SIISIÄINEN, MARTTI (toim.). 2003. *Mitä yhdistykset välittävät*. Jyväskylä: Atena.

- LACLAU, ERNESTO JA MOUFFE, CHANTAL. 1985. *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics*. London: Verso.
- LANGER, F. 1969. *Feeling and Form*. London: Routledge.
- LEACH, EDMUND. 1976. *Culture and Communication*. Cambridge: Cambridge University Press.
- LIIKANEN, ILKKA. 1995. *Fennomania ja kansa: Joukkojärjestäytymisen läpimurto ja Suomalaisen puolueen synty*. Helsinki: Suomen Historiallinen Seura.
- LINDKVIST, KENT. 1989. Vad skulle VPK heta? *Zenit* 106:4, 73–84.
- LUHMANN, NIKLAS. 2000. *Organization und Entscheidung*. Opladen: Westdeutscher Verlag.
- MOSCOVICI, SERGE. 2000. *Social Representations: Explorations in Social Psychology*. Cambridge: Polity.
- OJANEN, EERO. 1992. Urheiluseurojen nimet 1–10. *Helsingin Sanomat* 2.7. – 23.7.1992.
- OPP DE HIPT, MANFRED. 1987. *Denkbilder in der Politik*. Opladen: Westdeutscher Verlag.
- PALONEN, KARI. 1990. *Benämning som politisk akt: Reflexioner kring namnpolitiken*. Esitelmä työryhmässä Det politiska språket, NOPSA-Kongressen, Reykjavik 16.–18.8.1990.
- . 2007. Reading Street Names Politically. Teoksessa Kia Lindroos (toim.), *Rethinking Politics: Essays from a Quarter-century*. Helsinki: The Finnish Political Science Association.
- PEKONEN, KYÖSTI. 1993. Nimet poliittisessa symboliikassa. Teoksessa Heino Nyyssönen (toim.), *Nimet poliittisessa retorikassa*. Jyväskylän yliopiston valtio-opin laitoksen julkaisuja 66. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- . 1991. Symbolinen modernissa politiikassa. Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisuja 25. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- PIIROLA, HARRI. 1985. *Suomen Valtakunnan Urheiluliiton urheiluseurojen nimistö 1865–1980*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

- POULANTZAS, NICOS. 1978. *State, Power, Socialism*. London: Verso.
- PYYKKÖNEN, MIIKKA. 2003. Integraatio ja maahanmuuttajien yhdistystoiminta. Teoksessa Sakari Hänninen, Anita Kangas ja Martti Siisiäinen (toim.), *Mitä yhdistykset välittävät*. Jyväskylä: Atena.
- RICHTER, RUDOLF. 1985. *Soziokulturelle Dimensionen freiwilliger Vereinigungen*. München: Beiträge zur Kommunalwissenschaft.
- ROSE, NIKOLAS. 1999. *Powers of Freedom: Reframing Political Thought*. Cambridge: Cambridge University Press.
- SIISIÄINEN, MARTTI. 1986. *Intressit, yhdistyslaitos ja poliittisen järjestelmän vakaisuus*. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 57. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- . 1992. Kollektiivisen toiminnan muodot ja repertoaari. Teoksessa Raimo Blom ja Martti Siisiäinen. *Politiikan sosiologia*. Jyväskylän yliopiston sosiologian laitoksen julkaisuja 52. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- . (toim.). 2002. *Yhdistykset kolmannen sektorin toimijoina*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.
- . 2003a. Yksi käsite, kaksi lähestymistapaa: Sosiaalinen pääoma Putnamilla ja Bourdieulla. *Sosiologia* 40:3, 204–218.
- . 2003b. Vuoden 1997 yhdistykset. Teoksessa Sakari Hänninen, Anita Kangas ja Martti Siisiäinen (toim.), *Mitä yhdistykset välittävät*. Jyväskylä: Atena.
- . 2007a. *Vapaaehtoisorganisaatiot ja systeemiteoria* (käsikirjoitus).
- . 2007b (ilmestyy). *Something Old and Something New: Finnish Voluntary Associations Around the Turn of the Millennium*.
- SILLS, DAVID. 1968. *Voluntary Associations: Sociological Aspects*. Teoksessa: David Sills (toim.), *The International Encyclopedia of the Social Sciences* 16. New York: The Free Press.
- SNOW, DAVID, ROCHFORD, BURKE JA BENFORD, DAVID. 1986. Frame Alignment Processes, Micromobilization, and Movement Participation. *American Sociological Review* 51:5, 464–481.

- STENIUS, HENRIK. 1987. *Frivilligt, jämlikt, samfällt: Föreningsväsendets utveckling i Finland fram till 1900-talets början med speciell hänsyn till mass-organisationsprincipens genombrott*. Skrifter utgivna av Svenska Literatursällskapet i Finland 454. Ekenäs: Svenska Literatursällskapet.
- SULKUNEN, IRMA. 1986. *Raittius kansalaisuskontona: Raittiusliike ja järjestäytyminen 1870-luvulta suurlakon jälkeisiin vuosiin*. Helsinki: Suomen Historiallinen Seura.
- TOMMILA, PÄIVIÖ. 1972. *Jyväskylän kaupungin historia 1837–1965, 1. osa*. Jyväskylä (ei kustantajatietoja).
- UUSITALO, HANNU. 1985. Luokkarakenne ja intressien organisointuminen. *Sosiologia* 22:3, 165–176.
- WEBER, MAX. 1976. *Wirtschaft und Gesellschaft*. Tübingen: J.C.B. Mohr.